

Секція: Педагогічні науки

Куцин Еріка Карлівна

старший викладач кафедри теорії і методики музичної освіти

Мукачівський державний університет

ORCID: 0000-0002-1901-7422

м. Мукачево, Україна

РОЛЬ ФУНКЦІЇ РУК В КОРЕКЦІЇ РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Метою музично-педагогічної науки на сучасному етапі є збагачення знань музикантів цінними історичними здобутками у галузі викладання мистецьких дисциплін. Одним із кроків у цьому напрямку стала спроба системного аналізу відносної системи сольмізації, яка була одним із чинників підвищення рівня шкільної музичної освіти України у другій половині ХХ століття.

На початку ХХІ століття вектор шкільної освіти зумовив принципову необхідність переосмислення усіх факторів, від яких залежала якість навчально-виховного процесу (змісту, методів, форм навчання і виховання тощо). Основний принцип роботи за системою відносної сольмізації – це чітке дотримання послідовності у засвоєнні ступенів звукоряду.

Музичний розвиток і навчання є одним із складних психофізіологічних і педагогічних процесів, пов'язаних із комплексним розвитком всього організму людини. «Не можна дійти до вірного розуміння психології сприйняття музики, якщо розглядати музику тільки як естетичний предмет, тільки як об'єкт естетичного переживання... музичні здібності не є природженими, вони виникають і виховуються в процесі взаємодії людини з музикою. Природженими можуть бути лише анатомо-фізіологічні особливості, тобто існують задатки, які лежать в основі розвитку здібностей, самі ж здібності завжди є наслідком розвитку»,

пише Б. Теплов у праці «Психология музыкальных способностей. М. – Л., АПН, 1947, с 48

Рівень і якість розвитку музичних здібностей повністю залежить від середовища, практики, послідовності матеріалу, методів навчання. Глибоке вивчення фізіології та психології дитини значною мірою допоможе педагогу правильніше побудувати роботу з учнями. Як правило, музичне виховання і навчання реалізується рефлекторною діяльністю головного мозку.

Музична педагогіка в навчальному процесі зустрічається з усіма видами рефлекторної діяльності людини. І реакцію людини на зовнішні подразники можна розглядати тільки в плані співвідношення першої і другої сигнальної системи, безумовних і умовних рефлексів.

Друга сигнальна система властива тільки людині і служить їй, як засіб свідомого сприйняття навколишнього світу, в тому числі й музичної мови. Таким чином розучування пісень по слуху відбувається завдяки дії першої сигнальної системи, а при співі по нотах постійно вдосконалюється друга сигнальна система як основа музичного мислення. Розвиток другої сигнальної системи в процесі навчання музики загострює відчуття відповідної реакції на всілякі зовнішні зміни і тим самим посилює чутливість нервових клітин на різкі зміни в музиці. Формування другої сигнальної системи відбувається набагато пізніше, однак без активного включення її діяльності не може бути свідомого музично-освітнього та виховного навчального процесу. Тільки при послідовному розвитку другої сигнальної системи можна говорити про свідомий навчальний процес.

Одним з важливих положень про вищу нервову діяльність являється положення про провідну роль аналізаторів. «Нервова система є завжди більший або менший комплекс аналізаторних приладів – аналізаторів. Оптичний аналізатор виділяє для організму світлові коливання,

акустичний-повітряні» І. П. Павлов. До слухових і зорових відчуттів, точність яких іноді перевищує чутливість приладів, звертаються в сучасній науці і фізики, і хіміки.

Серед багатьох аналізаторів, що активно діють в період музичного розвитку і навчання, слуховий, зоровий і руховий, а також голосовий апарат відіграють головну роль. Вони нерозривно пов'язані між собою і однаковою мірою впливають один на одного і на весь музичний розвиток школяра. Тому весь музично-освітньо-виховний процес потрібно вибудовувати з урахуванням не тільки слухового, а й зорового і рухового аналізаторів, оскільки гострота зорового сприйняття у дітей раннього віку набагато вища від слухового, а руховий аналізатор досить сильно розвинений в дитячому організмі. Отже, рухова моторика має великий вплив не тільки на вироблення ритмічного відчуття, але й на звуковисотне сприйняття і відтворення. Практика показала, що при слуховому сприйнятті або співі мелодії у висхідному напрямку, діти завжди будуть піднімати руки, а при русі вниз – опускати. Багато прикладів доводять велике значення рухової моторики в процесі засвоєння звуковисотності.

Організатор і керівник Інституту ритмічної гімнастики в Дрездені Е. Жак-Далькрос стверджував, що розвивати музичні здібності необхідно засобами ритму. Будь-який ритм – це рух. І тому, вносячи порядок в рухи дитини, ми готуємо її до життєвої і музичної діяльності. Наш слух, голос і тіло знаходяться в прямій залежності одне від одного і від наших душевних якостей. Рухові вправи в дитячому організмі виробляють смислові навички у ланцюговій дії, як координаційний взаємозв'язок всіх аспектів рефлекторної діяльності.

Виходячи з даного положення та вислову І. Канта: «Рука – це мозок який вийшов назовні», можна з переконливістю стверджувати той факт, що для гармонійного розвитку необхідно регулярно постачати мозок імпульсами від рецепторів рухової сфери, що являється своєрідним

«харчуванням» для головного мозку. І відповідно, у свою чергу, руки повинні регулярно і багато рухатися, таку можливість їм надає застосування релятивної системи на уроках музичного мистецтва з позиції психофізіологічних положень у розвитку дитини та становленні і формуванні її як особистості. Застосування методу нейрокінезії як психофізичної корекції, сприятиме нормалізації тону м'язів, поліпшиться постава, збільшиться обсяг рухів. Якщо мозок не в повній мірі подаватиме сигнали тілу (діти із симптомами ДЦП), то через застосування ручних знаків-символів ми подаватимемо такі сигнали мозку через застосування природних законів біомеханіки. І мозок поступово почне включатися. Також, такий підхід ефективно стимулюватиме роботу дихальних м'язів, діафрагми, що є необхідним фоном для успішного освоєння мови. Адже якість вимови звуків залежить у великій мірі від мовного дихання.

Рух у поєднанні з музикою дає неймовірну силу для фізіологічного і психічного розвитку дитини, своїм стереотипом полегшує роботу клітин головного мозку. Ритмічно-рухові й рухово-звукові вправи, не відволікають дитину від необхідного свідомого засвоєння навчального матеріалу, а навпаки, допомагають їй краще і швидше його засвоїти.

Отже, застосування **методу релятивної сольмізації** в навчальному процесі молодших школярів сприяє посиленому розвитку музичного слуху, творчих здібностей, а також вокальних умінь, за допомогою яких дитина навчиться долати труднощі та відчувати задоволення від спілкування з музикою.

Література

1. Жофчак З. На другому міжнародному Кодаївському семінарі в Кечкеметі / З. Жофчак // Музика в школі: збірка статей. Київ: Музична Україна, 1974. Вип.2.

2. Кирнарская Д. Психология специальных способностей. Музыкальные способности / Д. Кирнарская. Москва: Таланты – XXI век, 2004. 496 с.
3. Ковалів В. Методика музичного виховання на релятивній основі / В. Ковалів. Київ: Музична Україна, 1973.